

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

גליון מספר 308

כ"ו תמוז
תשפ"ג

פרשת מטות - מסעי

דרך חיים

הזו. אם כל כך חשובה מצוה זו בעיני משה, מדוע הוא שולח את פנחס ואלעזר אליה, ולא הולך לקיים את המצוה בגופו? על כך אמרו חז"ל (במדבר רבה כב ד): "וישלח אותם משה", אמר הקדוש ברוך הוא למשה: "נקם נקמת" - אתה בעצמך, והוא משלח את אחרים? אלא מפני שנתגדל בארץ מדין אמר: אינו בדין שאני מצר למי שעשה בי טובה. המשל אומר בור ששתיית ממנו אל תזרוק בו אבן". לומדים אנו שלצד מופלאותו של משה בהזדרזות למסור את הנפש בעשיית המצוה על ידי שנצטווה על ידי הקב"ה, לא רוצה משה למעט בערך הגדול של הכרת טובה. יתירה מזאת, אותם מדיינים עשו עוול נורא לישראל - החטיאו אותם בחטא עריות בבנותיהם והרגו בהם עשרים וארבע אלף. מה כל זה למול הטובה שעשו עם משה במה שהתארח בארצם. אלא שלמדים אנו כי ההרגש של 'בור ששתיית ממנו אל תזרוק בו אבן' עולה על חסרונות רבים. הכרת הטוב עולה על כל החשבונות הערכיים והמוסריים. משה מחדש מכח אותה הכרת טובה כי אין בכוננת הקב"ה שינקום משה בעצמו במדינים, משום שלמדנו מסיני "מה הוא רחום אף אתה היה רחום" - להדבק במידותיו הטובות של הקב"ה, וראש לכלולן היא מידת הכרת הטוב.

מכאן למדים אנו את עוצם המידות וטהרתן, וגדלותה של הכרת הטוב.

"נקם נקבת בני ישראל מאת המדינים (שהיו נוטריין על ישראל) אחר תאסף אל עמיר". מגיד שמיתתו של משה מתעכבת למלחמת מדין. ואף על פי כן הלך משה ועשה בשמחה, שנאמר "וידבר משה אל העם החלצו", ואין החלצו אלא הזדרזו, שנאמר "חלוצים תעברו"...

אילולי בקש משה שלא למות - לא מת. שאמר לו הקדוש ברוך הוא אם אין אתה מתנקם בשונאיהם של ישראל אין אתה מת, והיה יושב לו עשרים שנה או שלשים שנה. אלא אמר משה אין רשות בידינו לעכב את המצוה, מיד "וידבר משה אל העם לאמר החלצו מאתכם" (ילקוט שמעוני מטות רמז תשפה).

הדברים מביאים לעמוד ולהתפעל מטהרת ליבו של משה רבנו. הקב"ה אומר לו במפורש שכל זמן שלא יתנקם בשונאיהם של ישראל לא ימות. הדבר מביא לכך שלא נענו בני ישראל לצאת למלחמה עד שנמסרו אליה בעל כרחם, כפי שאומר הפסוק "וימסרו מאלפי ישראל אלף למטה שנים עשר אלף חלוצי צבא" (במדבר לא ה). אך משה עצמו לא מעכב ומעוניין לצאת תיכף ומיד למלחמה. טעם הדבר מבואר היטב בכתוב - "וידבר משה אל העם לאמר החלצו מאתכם אנשים לצבא ויהיו על מדין לתת נקמת ה' במדין" (שם ג). הפסוק מדייק בדברי משה רבנו - "נקמת ה'", שלא כציווי הקב"ה "נקמת בני ישראל". משה ראה את גדול החשיבות במלחמה כנקמת ה', ועל כן נזדרז לעשות זאת - כטעם ההזדרזות בכל מצוה לכבוד קונו עד מסירות נפש.

הדברים מביאים לתמיהה נוספת בפרשה המופלאה

שבת שלום!

העלון מוקדש לעילוי נשמת
אברהם (אנגלמן)
בן משה אליהו ז"ל

הרב אריה לויין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק הזה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

נספר שמואל ריבלין:

"הלכתי לנחם אבלים במשפחה מסוימת. הופיע שם גם ר' אריה וראה את הבת היושבת שבעה מתייסרת מרות על מות אמה, ומתייפחת בכי תמרורים וממאנת להתנחם...

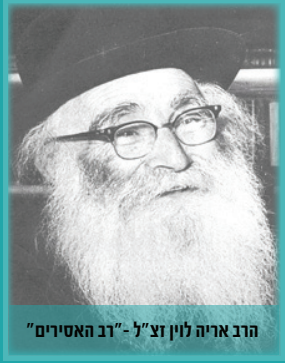
פנה אליה ר' אריה ואמר לה: 'לבטח אהבת את אמך מאד, אילו הייתה אמך מבקשת ממך עתה בקשה כלשהי היית ממלאת אותה?'

'איזו שאלה, השיבה.

'זוכן, אני בטוח שהיא הייתה מבקשת ממך בכל לשון של בקשה שלא תצטערי על כך על מותה, ושלא תייסרי את עצמך. זאת היא משאלתה של אמן. אנא מלאי את בקשתה...!'

(צדיק יסוד עולם עמוד 206)

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

ביום שלישי (ליל רביעי) הקרוב ניכנס לראש חודש אב, החודש עליו אמרו חז"ל "משנכנס אב ממעטים בשמחה" על שם חרבנות שני בתי המקדש שהתרחשו בחודש זה. עלינו לעסוק בקינה על צער השכינה בימים אלה, לתת את ליבנו לחשב חשבוננו של עולם על מה נענשנו כך, שהרי לימדונו רבותינו שכל דור שלא נבנה בית המקדש בימיו נחשב כאילו נחרב בימיו. ומאידך כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בבניינה.

בדיני תשעת הימים ישנו חילוק; מנהג בני אשכנז הוא שהדברים האסורים בתשעת הימים אסורים לכל אורכם. לעומתם בני ספרד נוקטים שרוב האיסורים חלים רב מהשבוע שחל בו תשעה באב.

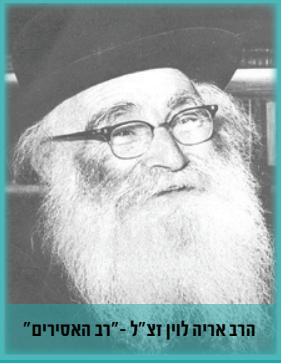
לגבי הדברים אשר נוהגים בהם איסור במהלך כל תשעת הימים, כל אחד כפי מנהגו, שעת איסורם כבר מערב ראש חודש אב משעת השקיעה (19:47), ויש מקילים ואסורים רק משעת צאת הכוכבים (20:08). אדם שנוהג להתפלל ערבית בשעת פלג המנחה, משעה זו (18:19) נאסרים עליו איסורים אלה.

למנהג בני אשכנז אין אוכלים בשר כבר מליל ראש חודש אב. לעומת זאת, בקרב בני ספרד ישנם מנהגים שונים בדבר אכילת בשר, וכל אחד יעשה כמנהגו; יש שנמנעו מאכילת בשר החל מראש חודש, יש שנמנעו כן מאחרי ראש חודש, ויש שממשיכים לאכול בשר עד השבוע שחל בו, כלומר מותרים באכילה לכל אורך השבוע הבא. לדעת רבותינו הספרדים בשר שנשאר משבת מותר באכילה גם לנוהגים להחמיר בשבוע הבא, וכן התירו לאכול בשר בסעודת מלווה מלכה, לעומת בני אשכנז שהתירו את אכילת הבשר בשבת בלבד.

איסור אכילת בשר הוא בין על בשר בקר ובין על בשר עוף. איש או אישה המכינים אוכל לשבת ומעוניינים לטעום מעט מן התבשיל על מנת לדעת אם יש להוסיף תבלין- יכולים לעשות כן, אך אין לאכול מעבר לכך. מותר לעשות שימוש בסיר בשרי עבור הכנת תבשיל פרווה, אפילו אם בישלו בו ביממה האחרונה. נכון להימנע מלתת בשר או עוף לילד בן שש ומעלה, משום שכיום ישנם תחליפי בשר טובים. אמנם ילד שיש לו צורך בריאותי לאכול בשר- מותר לתת לו בשר עד גיל בר-מצוה. אשה בתוך שלושים יום מלידתה- מותרת באכילת בשר בתשעת הימים.

המשך בעמוד הבא

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

מנהג אשכנז שלא לשתות יין כבר מליל ראש חודש. כשגם בזה יש מהספרדים שהמשיכו בשתיית היין אף בשבוע שחל בו תשעה באב. אמנם הספרדים הנוהגים כדעת מרן השלחן ערוך נמנעו לשתות יין כבר מראש חודש אב. הנוהגים להימנע משתיית יין נמנעים גם מלתת יין בתבשילים ומאפים. בדיעבד אם נתנו יין בתבשיל נכון לשמרו בהקפאה עד לאחר תשעה באב, אך אם טעם היין בטל ולא מורגש - מותר לאכול את התבשיל או המאפה גם בתשעת הימים.

אכילת בשר ושתיית יין מותרות בסעודת מצוה; בגדר זה נכללות סעודת ברית מילה, פדיון הבן, הכנסת ספר-תורה, סיום מסכת גמרא / סדר משניות / ספר מהתנ"ך עם פירוש. בני אשכנז נמנעים מלהזמין לסעודה שכזו יותר מעשרה מוזמנים, ובני ספרד נוהגים להזמין לסעודה כרצונם.

למנהג בני אשכנז אין לכבס ולגהץ בגדים החל מליל ראש חודש אב, וכן לא משתמשים בבגדים או מצעים מכובסים ונקיים. לכן, הדבר הנכון ביותר הוא 'להכין' בגדים לתשעת הימים. הכנה זו נעשית על ידי שימוש לזמן מה במספר הבגדים הנצרך לתשעת הימים קודם ליל ראש חודש אב - ובכך יוכל לשוב וללבשם במהלך תשעת הימים, ששוב לא נחשבים כמכובסים. בדיעבד אדם שלא הספיק להכין בגדים יוכל במהלך תשעת הימים להוציא בגד נקי מהארון ולדרוך על גביו באופן שיתלכלך מעט (ולכן לא מועיל בזה מה שמניח אותם על גבי רצפה נקייה ודורך עליהם עם גרביים נקיות) - ובכך יוכל להשתמש בהם בתוך תשעת הימים.

כאמור זמן איסור כיבוס חל מליל ראש חודש אב. אך אם בדיעבד איש או אשה הפעילו את מכונת הכביסה כך שהמשיכה את פעולתה לאחר צאת הכוכבים - ניתן לייבש את הבגדים במייבש (ולא לתלות על החבל - משום 'מראית עין') ולהשיבם לארון. בגדים של קטנים (עד גיל שלוש-ארבע) אשר התלכלכו ויש צורך לכבסם - מותר לעשות כן. באם מכבס בגדים שכאלו ניתן להוסיף אליהם בגדים נוספים של הילדים הקטנים, אף שאינם מלוכלכים עד כדי כך שנצרכים בדחיפות לכיבוס. אמנם אין להוסיף אליהם את בגדי הגדולים (כשלעניין זה קטנים נחשב כל שקטן מגיל שבע).

בני אשכנז נהגו להימנע מלרחוץ עצמם במהלך תשעת הימים. אמנם כל זה היה בארצות הקור, אך כאן בארץ ישראל שמזג האוויר חם, ובמיוחד בתקופה זו, ניתן להקל למי שזקוק לכך שיתקלח לזמן קצר

המשך בעמוד הבא

הרב אריה לין זצ"ל - "דב האטירים"

כמים תיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

תחת זרם מים קרים בלבד. אדם שקשה לו הדבר במיוחד יוכל להשתמש במעט מים פושרים לצורך הדבר. כן מותר להשתמש בסבון במקומות המלוכלכים בלבד. אך בערב שבת ניתן להתקלח לכבוד שבת קודש במים חמימים למי שנוהג כן במהלך כל השנה. גם במקלחת זו נשתמש בסבון במקומות המלוכלכים בלבד. עד גיל שלוש ניתן לרוחץ את הילד כרגיל באמבטיה. מאחר גיל שלוש עד גיל בר-מצווה מותר לקלחו במקלחת בלבד עם מים פושרים ולמעט בשימוש בסבון.

הטבילה במקווה לכבוד שבת קודש מותרת בתשעת הימים, כשיש להשתדל לטבול במים קרים ובאם לא ניתן לטבול במים חמימים בזריזות. היתר זה שייך גם במי שלא מקפיד לטבול מידי שבת. אדם הנוהג לטבול מדי יום לתוספת קדושה וטהרה יכול לנהוג כן גם בתשעת הימים באופן זה.

בני אשכנז שנוהגים להימנע מרחיצה בכל תשעת הימים נמנעים מללכת לבריכה או לים, שגם הם נחשבים בכלל רחיצה. כן אין להיכנס לסאונה בימים אלה. אמנם אדם שזקוק לשחייה בבריכה טיפולית מטעמים רפואיים- יכול לעשות כן עפ"י צרכיו הרפואיים, ויתן דעתו שלא ליהנות מהשהות בבריכה ומהרחיצה לאחריה.

הרב אריה לין נצ"ל - "דב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שו"ת

עם הרב חיים אידלס

שאלה |

האם מותר להניח מים במקפיא על מנת להפוך אותם לקוביות קרח? מותר לכתחילה, כמו שהרחיב מרן הגרש"ז (שש"כ פ"ו בהערה) ומרן שבה"ל (ח"ג נה), ולא כדעת שר התורה הדובב מישרים (ח"א נה) שאוסר משום נולד.

תשובה |

שאלה |

איך לנהוג לגבי סירוק בשבת, הבנות הולכות לבית הכנסת כששערן מבולגן מאתמול, האם מותר לעשות צמה? האם מותר לסרק שאת השיער כך שלא יהא מפוזר?

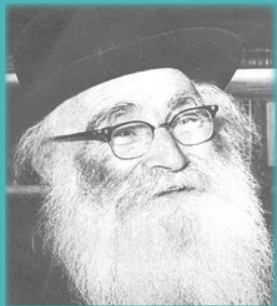
תשובה |

הנושא הזה דורש תיקון גדול. פסק מרן (סי' שג ובנו"כ. ועי' ריב"ש סי' שצד) על פי דברי הגמרא (נזיר מב.) שאסור להשתמש במסרק בשבת, כי המטרה של הסירוק להעמיד כל שיערה במקומה, ויש ידיעה (ולא רק השערה) ששערות ייתלשו, ועוברים בזה על איסור גוזז. לכן מותר לסרק בשבת אך ורק במברשת מאד רכה ובעדינות. ומברשת זו תהיה מיוחדת לשבת קודש, כי במהלך השבוע אנו משתמשים במברשת קשה. לחילופין ניתן לסרק עם היד ובעדינות לעשות שביל וליישר מעט את השערות.

לגבי צמה נכון שאין חשש תלישה כי הצמה נעשית בידיים ולא בכלי, אבל רבנן גזרו משום שזה דומה לבנין, וממילא פירוק צמה בשבת דומה לסתירת בניין. ויש חידוש גדול ממרן הגרש"ז א"א שצמה אסורה כשהיא דומה לבנין - צמה של שלושה חלקים, אבל צמה שעשויה משני חלקים מותרת לעשות ולפרק, כי אין זה דומה כלל לבנין כלשהו. כשהדברים אמורים בשיער שעל הראש, אבל לפאה נכרית אסור לעשות צמה משום איסור אריגה (מ"ב סי' שג ס"ק פב), שזהו ממש איסור אריגת בגד.

נוסיף שהקצות השלחן אוסר לסלסל פאות מעיקרא בשבת באופן שניות כמו בנין, ורק להוסיף בשבת על הסלסול הקיים מותר. לגבי התזת 'סרק-קל' על השיער כדי שיישמר כמו שהוא - יש מקום להקל (עי' ביה"ל שג כז ודו"ק).

הרב אריה לין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

איש חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

סיפור לאורו של ר' אריה

ר' אריה התפלל בימים נוראים בישיבת מרכז הרב בירושלים ובתפילת מוסף של ראש השנה, היה עובר לפני התיבה והקול של ר' אריה היה נשמע צרוד וחלש. אחד המתפללים לא הכיר את ר' אריה, ושאל חבר למה נותנים לזקן שכזה להתפלל ולא מבקשים מאדם צעיר שיש לו קול חזק יותר להתפלל במקומו. ענו לו כי זה מנהג שממשיך עוד מימי הרב קוק.

בחזרת הש"ץ החל ר' אריה להתפלל בבכי "אבינו מלכנו זכור רחמיך וכבוש כעסך" ופתאום המשיך בקול זעקה גדולה "זהו שנת חנינם מעלינו ומעל כל בני בריתך". התרגש אותו מתפלל יחד עם התפילה של ר' אריה והבין כי רק מי שאהבת ישראל היתה כל כך חזקה עבורו, יכול היה לבקש בזעקה מריבונו של עולם שימנע מאתנו שנת חנינם.

בואו נמשיך את האור של ר' אריה בחיים שלנו:

אפשר להתבונן סביבנו אם יש לידינו שכנים, חברים או משפחה שחושבים שונה מאיתנו, מתנהגים אחרת מדרכנו ולראות איך אפשר למצוא איתו חיבור בשיחה, משחק או לימוד משותף, אפילו בחיוך או במילה טובה. שנזכה להגביר אהבת חנינם ובעזרת ה' להיות כמו ר' אריה, שעסק בחיבור ובאהבת חנינם לכל אחד.

שבת שלום!